

Практична робота № 2

Тема: Ризики в діяльності підприємства: види, вимірювання та управління ризиками

Мета: вивчити сутність та природу підприємницьких ризиків, засвоїти класифікацію ризиків за різними ознаками, навчитися ідентифікувати та оцінювати основні види ризиків у діяльності підприємств, з'ясувати специфіку ризиків гірничодобувних підприємств та набути практичних навичок аналізу ризик-факторів у господарській діяльності.

Ризик – можливість виникнення непередбаченої втрати очікуваного прибутку, майна, грошей через випадкові зміни умов економічної діяльності, несприятливі обставини; загроза того, що підприємство буде змушене робити додаткові витрати або отримає нижче від очікуваних доходи.

Вимірюється частотою, імовірністю настання тих чи інших втрат.

Діапазон ризиків досить широкий – від загрози того, що підприємство понесе втрати у вигляді додаткових витрат, отримає доходи нижчі за ті, на які розраховувало, до неспроможності підприємства виконувати виробничі, фінансові функції та здійснення процедури банкрутства.

Ризики підрозділяються на два класи.

1. Ризики, пов'язані з проявом стихійних сил природи.
2. Ризики, пов'язані з цілеспрямованими діями людини.

Політичний ризик пов'язаний з виникненням збитків чи скороченням розмірів прибутку, що є наслідком державної політики. Цей ризик має наступні прояви: ризик націоналізації та експропріації без адекватної компенсації; ризик розриву контракту через дії влади країни, в якій знаходиться контрагент; ризик військових дій і цивільних заворушень.

Науково-технічний ризик – технологічні невизначеності, що пов'язані з використанням нових технологій. Полягає в імовірності втрат внаслідок негативного результату науково-дослідних робіт, недосягнення запланованих технічних параметрів при конструюванні; ймовірності втрат через низькі технологічні можливості виробництва, що не дозволяє впровадити результати нових розробок тощо.

Виробничий ризик – загроза зниження запланованих обсягів виробництва та реалізації продукції через простій, відсутність необхідної кількості матеріалів, підвищення обсягів відходів, збільшення витрат матеріальних в результаті перевитрати матеріалів, низьку дисципліну поставок матеріальних ресурсів.

Комерційний ризик – загроза зниження обсягів реалізації через конкурентну боротьбу, введення обмежень на продаж; непередбачені зниження обсягів планових контрактів, що збільшує витрати на одиницю обсягу реалізованого товару; втрати якості продукції в процесі транспортування, що призводить до зниження його ціни.

Фінансовий ризик – ймовірність втрати грошових коштів підприємства, зокрема внаслідок невиконання кредитів або зміни їх відсоткової ставки, коливання валютного курсу, помилок в організації операційної діяльності підприємства, впливу галузевих змін на фінансовий стан підприємства тощо.

Інвестиційний ризик – ймовірність невиконання (помилкового) вибору сфери інвестування; втрат при зміні процентних ставок, підвищення рівня інфляції.

Основні ризики національних гірничих підприємства обумовлені:

– коливанням попиту та профіцит мінеральної сировини на ринку;

- обмеженістю внутрішнього ринку мінеральної сировини;
- високим податковим навантаженням;
- труднощами доступу до нових земельних ділянок для збільшення площі земельного відводу;
- погіршенням гірничо-геологічних умов ведення виробничої діяльності;
- підвищенням вартості енергоресурсів;
- недосконалістю судової системи країни щодо господарських позовів;
- негативний вплив на довкілля.

Ризик є невід’ємною складовою функціонування будь-якого підприємства та віддзеркалює загрози додаткових витрат та/або неотримання прибутку. До головних ризиків гірничих підприємств можна віднести: погіршення гірничо-геологічних умов та характеристик запасів мінеральної сировини; підвищення вартості енергетичних ресурсів, які купують; коливання попиту на мінеральну сировину на світовому ринку та обмежений попит на внутрішньому ринку; постійні зміни законодавства щодо регулювання бізнесу (податки, екологічні платежі, процедури отримання дозволів та земельного відводу тощо).

Завдання 1. Класифікація ризиків

Заповніть таблицю, визначивши тип ризику для кожної ситуації:

№	Ситуація	Вид ризику	Клас ризику	Обґрунтування
1	Повінь знищила склад готової продукції підприємства			
2	Уряд ввів нові обмеження на експорт продукції			
3	Підприємство не змогло впровадити нову технологію через застаріле обладнання			
4	Постачальник не поставив сировину вчасно, що призвело до простою виробництва			
5	Курс долара різко зріс, що збільшило вартість імпортової сировини			
6	Конкуренти знизили ціни, що призвело до втрати частини ринку			
7	Науково-дослідна робота не дала очікуваних результатів			
8	Банк підвищив процентну ставку за кредитом			

Завдання 2. Практичні ситуації

Ситуація 1: Гірничодобувне підприємство

Гірничодобувне підприємство планує розширення виробництва.

Проаналізуйте можливі ризики та заповніть таблицю:

Вид ризику	Можливі прояви	Рівень ймовірності (низький/середній/високий)	Заходи мінімізації
Виробничий			
Фінансовий			
Політичний			
Науково-технічний			
Комерційний			

Ситуація 2: Інвестиційне рішення

Підприємство розглядає можливість інвестування 10 млн грн у нове виробництво. Очікуваний прибуток – 3 млн грн на рік. Однак існують такі ризики:

- Імовірність зміни податкового законодавства – 30%
- Імовірність зростання цін на сировину – 40%
- Імовірність зниження попиту – 25%
- Імовірність технічних проблем – 15%

Визначте типи ризиків, який сумарний рівень ризику проекту, які заходи ви б запропонували для зниження ризиків, чи варто реалізовувати проект? Обґрунтуйте.

Контрольні запитання

1. Дайте визначення поняття «ризик» у діяльності підприємства. Якими показниками вимірюється ризик?
2. Які два основні класи ризиків виділяють? Наведіть приклади ризиків кожного класу.
3. Що таке політичний ризик? Які основні прояви політичного ризику ви знаєте?
4. Охарактеризуйте сутність науково-технічного ризику. У яких ситуаціях він виникає?
5. У чому полягає виробничий ризик? Які фактори можуть призвести до його реалізації?
6. Дайте характеристику комерційного ризику. Які загрози він несе для підприємства?
7. Що включає фінансовий ризик? Які його основні складові?
8. Поясніть сутність інвестиційного ризику. З чим він пов'язаний?
9. Перелічіть основні ризики, характерні для національних гірничих підприємств. Чим вони обумовлені?
10. Як погіршення гірничо-геологічних умов впливає на діяльність гірничодобувного підприємства?